PATVIRTINTA
Vilniaus lopšelio-darželio
„Gintarėlis“ direktoriaus
2017 m. rugsėjo 1 d.
įsakymu Nr. V- 69

VILNIAUS VAIKŲ LOPŠELIO-DARŽELIO „GINTARĖLIS“ SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO TVARKOS APRAŠAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Vilniaus lopšelio-darželio „Gintarėlis“ smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos aprašas (toliau – Tvarkos aprašas) nustato lopšelio-darželio lygmens prevencijos ir intervencijos priemonių sistemą saugios nuo smurto ir patyčių aplinkos kūrimui, siekiant užtikrinti sveiką, užkertančią kelią smurto, prievartos apraiškoms aplinką, kuri yra psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai saugi.

2. Tvarkos aprašas nustato patyčių prevencijos priemones ir būdus, kuriais siekiama užkirsti kelią socialinės rizikos veiksniams atsirasti arba jų įtakai sumažinti, stiprinti apsauginius veiksnius. Intervencija tai švietimo pagalbos priemonių visuma, koordinuoti veiksmai vadovo, pavaduotojų, švietimo pagalbos specialistų ir kitų darželio darbuotojų, nukreipti į smurto ir patyčių stabdymą darželyje.

3. Tvarkos aprašas remiasi šiais principais:

3.1. į patyčias būtina reaguoti nepriklausomai nuo jų turinio (dėl lyties, seksualinės orientacijos, negalės, religinės ar tautinės priklausomybės, išskirtinių bruožų ar kt.) ir formos;

3.2. kiekvienas mokyklos administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, pastebėjęs ar sužinojęs apie patyčias, turi reaguoti ir jas stabdyti;

3.3. veiksmų turi būti imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie patyčias amžiaus ir pareigų, bei nepriklausomai nuo besityčiojančiųjų ar patiriančių patyčias amžiaus ir pareigų.

4. Visi Darželio bendruomenės nariai (darželio mokiniai (toliau – Ugdytiniai), administracijos atstovai, pedagogai, švietimo pagalbos ir kiti specialistai, kiti darbuotojai, tėvai (globėjai) (toliau – Tėvai) turi būti supažindinti su Tvarkos aprašu, jį įgyvendinančiais dokumentais, o suaugę žmonės – ir patvirtinti tai savo parašu.

5. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:

5.1. patyčios – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai, siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui;

5.2. patyčios gali būti tiesioginės (atvirai puolant ir/ar užgauliojant) ir/ar netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos):

5.2.1. žodinės patyčios: pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;

5.2.2. fizinės patyčios: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir kt.;

5.2.3. socialinės patyčios: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;

5.2.4. elektroninės patyčios: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės pasisavinimas, siekiant sugriauti gerą vardą arba santykius, pažeminti ir kt.

5.3. patyčias patiriantis vaikas – Ugdytinis, iš kurio yra tyčiojamasi;

5.4. besityčiojantysis/skriaudėjas – vaikas ar suaugęs, inicijuojantis patyčias ir/ar prisidedantis prie jų;

5.5. patyčias patiriantis suaugęs – administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar techninis darbuotojas, iš kurio tyčiojasi Ugdytinis (-iai), kiti Darželio darbuotojai ar Tėvai;

5.6. patyčių stebėtojas – Ugdytinis ar suaugęs, matantis ar žinantis apie patyčias;

5.7. patyčių prevencija – veikla, skirta patyčių rizikai mažinti, imantis Darželio bendruomenės narių (Ugdytinių, administracijos atstovų, pedagogų, švietimo pagalbos specialistų, kitų darbuotojų, Tėvų) švietimo, informavimo ir kitų priemonių;

5.8. patyčių intervencija – visuma priemonių, taikomų visiems patyčių dalyviams (patiriantiems, besityčiojantiems, stebėtojams), esant poreikiui įtraukiant jų Tėvus;

5.9. patyčių prevencijos ir intervencijos stebėsena – patyčių situacijos mokykloje stebėjimas, renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šio reiškinio geresniam pažinimui bei valdymui, reiškinio tolimesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimui.

6. Tvarkos aprašo paskirtis – padėti įstaigos bendruomenei sukurti saugią, vaiko asmenybės augimui, brandai ir ugdymuisi palankią aplinką. Saugios aplinkos kūrimas apima glaudžiai tarpusavyje susijusius, integraliai veikiančius komponentus: darželio veiklą ir valdymą, socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymą, pozityvaus darželio mikroklimato kūrimą, ugdytinių pozityvių vertybių formavimą ir Tėvų įtraukimą/įsitraukimą.

7. Darželio veikla ir valdymas:

7.1. atsakomybė. Darželio direktorius atsako už saugią, sveiką, užkertančią kelią bet kokioms smurto apraiškoms ir žalingiems įpročiams aplinką. Saugios ir palankios ugdytiniams aplinkos kūrimu rūpinasi darželio vaiko gerovės komisija (toliau – VGK);

7.2. vertybės. Darželis puoselėja bendruomeniškumą ir pozityvias vertybes (mandagumą, paslaugumą, rūpinimąsi kitais, pagarbą ir pasitikėjimą, lygiateisiškumą, solidarumą ir kt.), kurias atitinka visų darželio darbuotojų elgesys ir veikla;

7.3. elgesio normos. Darželyje susitariama dėl elgesio normų/taisyklių, kuriose aiškiai reglamentuojamas tiek laukiams – pozityvus, tiek neleistinas – nepageidaujamas įstaigos darbuotojų ir/ar gaunančių paslaugas darželyje Ugdytinių elgesys, numatomi Ugdytinių skatinimo, motyvavimo už pozityvų elgesį priemonės ir būdai, jie yra žinomi ir suprantami visiems darželio bendruomenės nariams, jais vadovaujasi kiekvienas darželio darbuotojas, siekdamas sustiprinti pozityvų Ugdytinių elgesį;

7.4. pareigybių aprašai. Darželio pareigybių aprašuose numatyta atsakomybė už emociškai saugios ugdymo(si) aplinkos darželyje puoselėjimą, reagavimą į smurtą ir patyčias pagal nustatytą tvarką;

7.5. bendradarbiavimas. Darželis, vykdydamas veiklas, orientuotas į smurto ir patyčių prevenciją, bendradarbiauja su Tėvais, vietos bendruomene, savivaldybėje esančiomis įstaigomis ar organizacijomis, kitais suinteresuotais asmenimis.

8. Socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas:

8.1. nuoseklus vaikų savęs pažinimo, empatijos, problemų ir konfliktų sprendimo, pykčio valdymo, bendravimo ir kitų socialinių įgūdžių ugdymas vykdomas: integruojant saviraišką skatinančias veiklas į ugdymo turinį, įgyvendinant prevencines programas;

8.2. ugdytinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas vykdomas integruojant į ugdymo turinį; įgyvendinant prevencines programas, organizuojant prasmingas, bendruomeniškumą, pilietiškumą, saviraiškų dalyvavimą skatinančias veiklas;

8.3. pedagoginių darbuotojų kvalifikacijos/kompetencijų tobulinimas (ne rečiau kaip kartą per ketverius metus) vaikų socialinių emocinių kompetencijų ugdymo srityje, taip pat nuolatinis ugdymas (-sis) asmeninių socialinių ir emocinių kompetencijų.

9. Pozityvaus darželio mikroklimato kūrimas:

9.1. darželio bendruomenės narių santykiai: kuriama ugdymo (si) aplinka palanki asmenybės ūgčiai, kuriami pozityvūs, tarpusavio pagarba ir pasitikėjimu, bendromis vertybėmis grįsti santykiai. Skatinami ir stiprinami bendrumo, tapatumo ir priklausymo Darželio bendruomenei jausmai;

9.2. pozityvaus mikroklimato kūrimas ir puoselėjimas yra nenutrūkstamas procesas, kuris susideda iš nuoseklių etapų: esamos situacijos įvertinimo; Darželio bendruomenės narių sąmoningumo didinimo ir įsitraukimo; tinkamų prevencijos ir intervencijos priemonių mikroklimatui gerinti planavimo; priemonių įgyvendinimo ir jų veiksmingumo vertinimo.

10. ugdytinių pozityvių vertybių formavimas:

10.1. ugdytinių dalyvavimas gerinant Darželio ugdymo(si) aplinką: Ugdytiniai aktyviai dalyvauja kuriant pozityvų Darželio mikroklimatą, jų nuomonė ir idėjos yra išklausomos ir vertinamos, skatinamas bendruomeniškumas, Ugdytinių saviraiškus dalyvavimas prasmingose veiklose;

10.2. dalyvavimas vietos bendruomenės veiklose: sudaromos galimybės ir skatinamas Ugdytinių socialinių ir emocinių kompetencijų taikymas ir įtvirtinimas įvairiuose gyvenimo kontekstuose.

11. Tėvų įtraukimas/įsitraukimas:

11.1. skatinamas tėvų aktyvumo skatinimas: kuriant saugią ugdymo (si) aplinką, įtraukiant juos į priemonių planavimą ir įgyvendinimą, kitas veiklas, atstovavimą vietos bendruomenėje;

11.2. tėvų konsultavimas, informavimas patyčių ir smurto prevencijos, saugios aplinkos Darželyje kūrimo klausimais.

12. Tvarkos aprašas parengtas vadovaujantis Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija; Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymu, kitais įstatymus įgyvendinančiais teisės aktais.

II. PATYČIŲ STEBĖSENA IR PREVENCIJA DARŽELYJE

13. Patyčių prevencija ir intervencija yra svarbi Darželio veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėsena rūpinais Darželio direktorius, VGK nariai, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogai, o ją vykdo visi Darželio bendruomenės nariai.

14. Darželio vadovas yra atsakingas už Tvarkos aprašo parengimą ir vykdymą, už stebėsenos rezultatais paremto kasmetinio Darželio patyčių prevencijos priemonių plano parengimą, jo pristatymą bendruomenei ir vykdymą.

15. Patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos įgyvendinimą koordinuoja ne mažiau 3 atsakingi asmenys, sudarantys **patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo grupę** (toliau – Vykdymo grupė). Darželio vadovas Vykdymo grupės nariais paskiria tris VGK narius, kurie kasmet:

15.1. inicijuoja ir koordinuoja anoniminės Ugdytinių ir Darželio darbuotojų apklausos vykdymą ir apibendrina jos rezultatus;

15.2. surenka apibendrintus duomenis iš ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų dėl Darželyje fiksuotų pranešimų apie patyčias ir atlieka jų analizę;

15.3. remiantis apklausos ir pranešimų apie patyčias analizės duomenimis, rengia patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių planą;

15.4. aptaria turimą informaciją, svarsto prevencijos ir intervencijos priemonių taikymo plano turinį VGK posėdyje;

15.5. teikia siūlymus Darželio vadovui dėl patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių įgyvendinimo, darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo patyčių prevencijos ar intervencijos srityje ir kitais klausimais;

15.6. teikia siūlymus Darželio vadovui dėl Tvarkos aprašo tobulinimo;

15.7. atlieka kitus Tvarkos apraše numatytus veiksmus.

16. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogai kasmet išanalizuoja ir apibendrina turimus pranešimus apie patyčias, informuoja VGK narius, koordinuojančius vykdymo Tvarką, apie prevencijos, intervencijos taikomų priemonių rezultatus, teikia kitą svarbią informaciją, susijusią su patyčiomis.

17. Priešmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo pedagogai vykdo patyčių stebėseną ir prevenciją savo grupėje:

17.1. kuria psichologiškai saugų grupės mikroklimatą, nuolat stebi situaciją grupėje ir aptaria ją su ugdytiniais;

17.2. ugdomosios veiklos metu aptaria su ugdytiniais patyčių formas: aiškinasi, kas joms būdinga, kaip jas atpažinti, tinkamai reaguoti, kuo skiriasi patyčios nuo konfliktinės situacijos, kokios yra pagalbos galimybės;

17.3. tėvų susirinkimų metu aptaria grupės mikroklimatą, vykdo pedagoginį švietimą patyčių prevencijos temomis, skatina nedelsiant tėvus reaguoti į informaciją apie patyčias, bendradarbiauti sprendžiant konfliktines situacijas, kad jos neperaugtų į patyčias;

17.4. analizuoja ir apibendrina turimus pranešimus apie patyčias grupėje, informuoja VGK atsakingus narius apie taikytų prevencijos priemonių rezultatus, teikia kitą svarbią informaciją, susijusią su patyčiomis.

18. Socialinis pedagogas ir psichologas individualių konsultacijų metu teikia būtiną informaciją Darželio darbuotojams apie specialių poreikių vaikų elgesio ypatumus patyčių prevencijos tikslais.

III. PATYČIŲ INTERVENCIJA DARŽELYJE

19. Visais įtariamų ir realių patyčių atvejais kiekvienas mokyklos administracijos atstovas, pedagogas ar švietimo pagalbos specialistas, kitas darbuotojas reaguodamas:

19.1. įsikiša įtarus ir/ar pastebėjus patyčias – nutraukia bet kokius tokį įtarimą keliančius veiksmus;

19.2. primena ugdytiniui, kuris tyčiojasi, darželio nuostatas ir elgesio taisykles;

19.3. jei vaikui reikia pagalbos, kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (Tėvus), Darželio darbuotojus ar institucijas (pvz., policija, greitoji pagalba);

19.4. informuoja grupės auklėtoją apie įtariamas ir/ar įvykusias patyčias;

19.5. atlieka kitus Tvarkos apraše numatytus veiksmus.

20. Darželio administracijos atstovo, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogo, švietimo pagalbos specialisto ar kito darbuotojo veiksmai įtarus ir/ar pastebėjus elektronines patyčias ar gavus apie jas pranešimą:

20.1. išsaugo vykstančių elektroninių patyčių įrodymus ir nedelsiant imasi visų reikiamų priemonių elektroninėms patyčioms sustabdyti;

20.2. įvertina grėsmę ugdytiniui, jo sveikatai ir esant poreikiui kreipiasi į pagalbą, galinčius suteikti asmenis (Tėvus, darželio darbuotojus) ar institucijas (pvz., policija, greitoji pagalba);

20.3. surenka informaciją apie besityčiojančių tapatybę, dalyvių skaičių ir kitus galimai svarbius faktus;

20.4. informuoja grupės auklėtoją apie elektronines patyčias ir pateikia įrodymus (išsaugotą informaciją);

20.5. atlieka kitus Tvarkos apraše numatytus veiksmus.

21. Grupės auklėtojas gavęs informaciją apie įtariamas ir/ar įvykusias patyčias:

21.1. išsiaiškina situaciją, nustato, ar tai patyčių atvejis;

21.2. organizuoja individualius pokalbius su patyčių dalyviais, informuoja Tėvus, esant poreikiui kviečia juos dalyvauti pokalbiuose;

21.3. atlieka kitus Tvarkos apraše numatytus veiksmus.

22. Grupės auklėtojas nesiliaujant patyčioms ar esant sudėtingesniam patyčių atvejui kreipiasi į VGK ar konkrečius Tvarkos apraše nurodytus asmenis ir perduoda surinktus faktus apie netinkamą elgesį.

23. VGK (ar konkretūs Tvarkos apraše nurodyti asmenys), įvertinus turimą informaciją:

23.1. numato veiksmų planą, supažindina su jo nevykdymo pasekmėmis skriaudėją ir jo tėvus, esant poreikiui, koreguoja veiksmų planą;

23.2. informuoja darželio Direktorių apie esamą situaciją;

23.3. atlieka kitus Tvarkos apraše numatytus veiksmus.

24. Ugdytiniui pasityčiojus iš administracijos atstovo, ikimokyklinio ar priešmokyklinio ugdymo pedagogo, švietimo pagalbos specialisto ar kito darbuotojo asmuo pastebėjęs ir/ar įtaręs patyčias turėtų informuoti Darželio direktorių, kuris imasi Tvarkos apraše ar kituose Darželio dokumentuose numatytų veiksmų.

25. Darželio vadovas, sužinojęs apie darželio darbuotojo patiriamas patyčias arba Darželio darbuotojo tyčiojimąsi, privalo nedelsiant imtis priemonių, numatytų Tvarkos apraše.

26. Kitiems patyčių dalyviams pagal individualius poreikius Darželyje teikiama švietimo pagalbos specialistų ar pedagogų pagalba.

27. Tais atvejais, kai yra priežasčių, dėl kurių negali būti teikiama švietimo ar kita pagalba ar netikslinga ją teikti darželyje, grupės auklėtojas ir/ar administracijos atstovas nukreipia ugdytinį ir jo Tėvus į Vilniaus pedagoginę-psichologinę tarnybą.

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

28. Duomenys, susiję su vaiku ir jo asmeniniu gyvenimu yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti vaiko teises ir teisėtus interesus.